Adriána **Henčeková**

MLADÍ REPORTÉRI
pre životné prostredie

Príručka Mladých reportérov:

Ako na reportážnu **fotografiu**

2021 © Mladí reportéri pre životné prostredie

Táto publikácia bola vydaná v rámci projektu OBJEKTÍV 21, ktorý pomáha rozvíjať zručnosti žiakov pre udržateľnú občiansku spoločnosť. Projekt vychádza z certifikovaného vzdelávacieho programu Mladí reportéri pre životné prostredie, do ktorého je zapojených 45 krajín z celého sveta. Na medzinárodnej úrovni program Young Reporters for the Environment koordinuje Nadácia pre environmentálne vzdelávanie so sídlom v Kodani, na Slovensku program realizuje Centrum environmentálnych aktivít a garantom je sieť environmentálne-výchovných organizácií ŠPIRÁLA.

Táto publikácia vznikla s podporou programu ACF – Slovakia,
ktorý je financovaný z Finančného mechanizmu EHP 2014-2021.
Správcom programu je Nadácia Ekopolis v partnerstve
s Nadáciou otvorenej spoločnosti Bratislava a Karpatskou nadáciou.

Vydalo Centrum environmentálnych aktivít Trenčín v júni 2020.

www.yre.global www.fee.global www.mladireporteri.sk www.cea.sk www.spirala.sk

Obsah

Pár slov o autorke	4
Úvod a stručne o fotografii	5
Čo je reportážna fotografia	6
Praktické tipy pre reportážnu fotografiu	7
Rozdiel medzi reportážnou a kampaňovou fotografiou	8
Technika alebo vybavenie fotografa	9
Kvalita a veľkosť snímok	10
Expozičný trojuholník – clona, čas, citlivosť	11
Svetlo vo fotografii	13
Kompozícia fotografie	14
Komentár autorky k jej víťazným fotografiám	15
Ako vytvoriť dobrú popisku k fotografii	17
Platformy na zverejnenie fotografií	18
Kritéria pre súťažné fotografie	19
Komentáre porotcov	20
Zhrnutie	29

Pár slov o autorke

Adriána Henčeková (*1998) študuje žurnalistiku na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave. Do programu Mladí reportéri sa zapája už od roku 2014 a dosiahla niekoľko národných i svetových umiestnení v kategóriách článok i fotografia. Zúčastnila sa viacerých medzinárodných reportérskych misií (Švédsko, Portugalsko, Nemecko) a v Taliansku reportovala o medzinárodnom ocenení pre program Young reporters for the environment. Je ambasádorkou programu aj členkou tímu YRE Slovensko.

Úvod a stručne o fotografii

Keď prežívame nejaký pekný moment či chvíľu, prajeme si aby trvala večne. Vieme, že to je len naše prianie, avšak nie celkom nereálne. Pomocou fotografie si môžeme tento moment uchovať a ešte dlho si ho pripomínať. Ako mladí reportéri však chceme zachytiť aj iné, často dôležité momenty a udalosti, a tým na nich poukázať. Reportážna fotografia môže mať ešte väčšiu silu ako napísaný text. Predsa, raz vidieť, je stokrát lepšie ako stokrát počuť či čítať.

Počiatky fotografie siahajú už do roku 1800, kedy sa prví vynálezcovia snažili preniesť obraz na papier. Až Jener Daguerre bol v roku 1839 oslavovaný ako vynálezca fotografie. Od zhotovenia prvej fotografie sa však technika radikálne zlepšila. Digitálnu fotografiu považujeme za fenomén 21. storočia a dnes si už skoro všetci nosíme fotoaparát vo svojom smartfóne. Kedykoľvek ho môžeme použiť a hneď si aj snímku pozrieť.

A čo je vlastne fotografia, keď už o nej toľko hovoríme?

Ak by sme hľadali oficiálnu definíciu znela by takto: Fotografia je umenie, veda a praktické vytváranie trvalých obrazov záznamom svetla alebo elektromagnetického žiarenia, a to buď chemicky pomocou svetlocitlivého materiálu, ako je fotografický film, alebo elektronicky prostredníctvom obrazového snímača.

Ak si preložíme túto poučku do zrozumiteľnej reči, môžeme hovoriť o fotografii ako o určitom druhu umenia, kde pomocou svetla zachytávame daný moment a vytvárame tak z neho trvalý obraz.

Ľahké však? Môže sa zdať, že proces zaznamenávania sveta, ktorý nás obkolesuje, je jednoduchý s technikou, ktorú máme k dispozícii. Dôležité je, aby fotografia mala aj nejaký príbeh a posolstvo. Fotograf pred samotným mechanickým zachytením obrazu musí zažiť pocit, ktorý chce odovzdať ďalej. Teda, aspoň u tej reportážnej. O nej sa dozviete viac práve v tejto brožúre.

Zámer tohto manuálu je jednoduchý, a to poskytnúť vám dobrý základ pre zachytenie reportážnej fotografie. Prejdeme si od techniky, cez kompozíciu až po obsahovú stránku. Text je doplnený konkrétnymi ukážkami s komentármi od odborníkov.

„Ak tvoje fotky nie sú dosť dobré, nie si dostatočne blízko.“ Robert Capa (prvý fotoreportér)

Čo je reportážna fotografia

Nazývame ju tiež spravodajská, novinárska či žurnalistická fotografia. Zväčša dopĺňa správy alebo články. Ide o takzvanú informatívnu fotografiu, kde okrem funkcie informovať sa môže pridať aj emócia a estetickosť.

Od umeleckej (výtvarnej) fotografie sa líši predovšetkým v zobrazení reality, keďže ma diváka/čitateľa predovšetkým informovať, prípadne dopĺňať článok.

Novinárska fotografia by mala spĺňať niekoľko zásad:

- **dodržiavať novinársku etiku** – presnosť, pravdivosť, objektivita
- **byť aktuálna** – má spojitosť s nedávno zverejnenou udalosťou
- **byť objektívna a korektná** – musí odrážať skutočnosť, byť spoľahlivá, presná, fakty oddeľuje od subjektívneho pohľadu - neprejavuje sa osobná zaujatosť autora
- **byť neutrálna** – vzťah novinára k spravodajstvu
- **byť relevantná** – mala by zachytávať významnú, závažnú, dôležitú skutočnosť či jav
- **byť presná a úplná** – nemanipulujem s realitou
- **byť estetická** – svetlo, farba, perspektíva, orez (najmenej dôležité)

Pozor na prílišne zestetizovanie - môže od problému viac odpútavať ako na neho poukazovať!

„novinárska fotografia má životnosť 24 hodín“ Rado Stoklasa

Praktické tipy pre reportážnu fotografiu

Pri reportážnej fotografii je najdôležitejší obsah, respektíve posolstvo a naopak, technika a technické zručnosti sú druhoradé. Stále sú však dôležité a o nich si povieme neskôr. Teraz sa zameriame na praktické tipy, otázky a demonštrujeme si niektoré situácie, s ktorými sa ako fotograf môžete stretnúť.

Kde môžem fotiť?

Bez dovolenia môžete fotiť na verejných priestranstvách. Na súkromných pozemkoch je potrebné mať povolenie od správcu alebo majiteľa.

Koho môžem odfotiť?

Bez dovolenia môžeme fotiť verejných činiteľov (politici, poslanci,...). Súkromné osoby môžeme fotografovať len s ich dovolením. Samozrejme, ak fotíte veľkú skupinu ľudí z diaľky (napríklad na demonštrácii) povolenie si nemusíte pýtať od každého z nich. Je to však dôležité, ak na danej fotografii bude vidno osobe tvár. Tento problém sa dá niekedy vyriešiť tým, že osoby fotografujeme od chrbta, a teda tvár im nie je vidieť.

TIP: Dôležitá je komunikácia a priateľskosť pred samotným fotením. Treba sa vždy predstaviť, povedať niečo o sebe a tiež to, kde plánujete snímky zverejniť. Takto si často získate ľudí na svoju stranu a budú prístupnejší aj pri samotnom fotografovaní.

Čo ak je zlé počasie?

Príprava na fotografovanie zahŕňa aj sledovanie predpovede počasia. Ak si máme možnosť vybrať a nepotrebujeme ísť cielene na nejakú akciu, ktorej čas konania neviem ovplyvniť, nezabudnime ju sledovať. Dôležité je aj slnečné svetlo, ktoré sa počas dňa mení. Najlepšie je hodinu po východe slnka a hodinu pred jeho západom. Fotenie v tme je o dosť náročnejšie na technické zručnosti, preto sa mu radšej vyhnite. Ak ste nútení ísť fotiť nejakú akciu za nepriaznivého počasia, skúste nájsť nejaký prístrešok kde sa môžete skryť a dávajte si pozor na to, aby sa vaša technika nepoškodila.

Čo určite nerobiť:

- osobe na zábere nikdy neusekávame z hlavy
- neusekávame z nôh pod kolenami
- nefotíme osoby, ktoré si to neprajú
- nefotíme na miestach, kde to nemáme povolené

Rozdiel medzi reportážnou a kampaňovou fotografiou

Aj keď je táto brožúrka predovšetkým o reportážnej fotografii, v programe je možné súťažiť aj s verziou kampaňovej fotografie. Tá sa v mnohých znakoch od tej reportážnej líši.

- **je štylizovaná** – neodráža realitu, objekty/aktéri sú umelo dosadení
- **dovoľujú sa úpravy** – dovoľuje sa orez, zmena farieb
- **iné svetlo** – často umelé svetlo, fotené v ateliéri (aj keď podomácky vyrobené)
- **pozadie** – nemusí byť reálne, dá sa upraviť v rôznych programoch

Je štylizovaná, nemusí odrážať (a často neodráža) realitu!

„najväčší rozdiel medzi reportážnou a inou fotografiou je, že pri reportážnej je dôležité byť pohotový" Rado Stoklasa

Príklady kampaňových fotografií

Názov: Volanie

Autorka: Silvia Vandžurová

Kategória: 15-18 rokov

1.miesto v kampani Litter Less

Technika alebo vybavenie fotografa

V súčasnosti existuje viacero druhov fotoaparátov. Musíme však myslieť na to, že **technika nerobí z človeka automaticky fotografa**. Aj s menej kvalitnou technikou sa dá pri správnom nastavení a zachytení momentu vykúzliť výborná fotografia. Ak už však vlastníme nejakú techniku, je dobré ju spoznať. To ide buď čítaním rôznych manuálov, alebo skúšaním rôznych nastavení pri rôznych podmienkach. Vo všeobecnosti však platí, že **najlepší fotoaparát je ten, ktorý máme pri sebe**. Takže pokojne môžeme použiť aj mobilný telefón. Dnešné smartfóny majú už výborné fotoaparáty, a tie predsa všetci nosíme vo vrecku.

Základné druhy fotoaparátov:

Kompaktné fotoaparáty - sú jednoznačne najrozšírenejšie, pretože sú určené pre najširšie nenáročné použitie. Kvalita objektívu a aj spracovanie obrazu je priemerné. Činnosť fotoaparátu je plne automatická len s minimálnou možnosťou zásahu do snímacieho procesu. Túto kategóriu postupne nahrádzajú fotoaparáty zabudované do mobilných telefónov.

Digitálne zrkadlovky - sú najprepracovanejšie fotografické zariadenia. Spolu s objektívmi, bleskami a iným príslušenstvom tvoria systém, ktorý je možné prispôsobiť snímaniu takmer akéhokoľvek motívu. Najväčšou prekážkou pre ešte väčšie rozšírenie zrkadloviek aj medzi bežnými užívateľmi sú tak skôr väčšie rozmery a vyššia cena, ako aj náročnosť na obsluhu.

Ultrazoomy - na prvý pohľad dobre vybavené fotoaparáty sú v skutočnosti veľmi obmedzené použitím malého snímača. Takýto prístroj je určený pokročilejším užívateľom, ktorí sa chcú intenzívnejšie venovať fotografovaniu, väčšinou ich ale neuspokojí obrazová kvalita a rýchlosť reakcií fotoaparátu.

Mirrorless fotoaparáty - sú novou kategóriou spájajúcou výhody kompaktov/ultrazoomov s obrazovou kvalitou zrkadloviek, naviac s možnosťou výmeny objektívov.

„nezáleží čím to fotíš :)“
Rado Stoklasa

Kompaktný fotoaparát:

Zrkadlovka:

Mirorless:

Kvalita a veľkosť snímok

Pred stlačením samotnej spúšte by sme mali myslieť na to, ako kvalitnú a veľkú snímku chceme. Kvalita a veľkosť snímky spolu určujú, koľko miesta na pamäťovej karte zaberie každá fotografia. Väčšie snímky s vyššou kvalitou sa dajú vytlačiť vo väčšom formáte, vyžadujú však aj viac miesta v pamäti, čo znamená, že takýchto fotografií je možné uložiť na pamäťovej karte menej. Existuje niekoľko formátov snímok. Najčastejšie sa stretávame s formátom JPEG a druhým základným formátom je RAW.

Kvalita snímky

Fotografie sú spravidla snímané do formátu JPEG, je to komprimovaný formát. Kompresia (stlačenie) znižuje veľkosť súboru. Čím je súbor menší, tým viac vidieť v obrázkoch chyby spôsobené kompresiou. Je to v podstate ukladanie snímok vo fotorealistickej kvalite.

Výhody formátu RAW sú, že takto uložené dáta sú teda presnou snímkou, akú zaznamenal snímač. Nie sú teda komprimované, ani upravené. RAW obrázok teda nie je zaťažený žiadnym spracovaním vo fotoaparáte. Pre bežné fotografie nie je tento formát potrebný, využívajú ho väčšinou profesionálni fotografi.

Veľkosť snímky

Meria sa v pixeloch. Od veľkosti snímky záleží v akej kvalite môžeme fotografie vytlačiť. Existujú tri základné veľkosti. Najkvalitnejšia je samozrejme snímka najväčšia, avšak zaberá aj najviac miesta na pamäťovej karte.

Veľkosť snímky	Veľkosť (pixle)
Large (veľké)	6000 x 4000
Medium (stredné)	4496 x 3000
Small (malé)	2992 x 2000

Ak ideme fotiť, myslíme na to, aby sme mali dostatok úložiska!

Možnosť	Typ súboru	Popis
NEF (RAW) + JPEG fine (NEF (RAW) + JPEG, vysoká kvalita)	NEF/JPEG	Záznam dvoch kópií každej fotografie: snímka NEF (RAW) a kópia vo formáte JPEG, ale odstránením kópie vo formáte JPEG sa odstráni aj snímka NEF (RAW). Snímku NEF (RAW) je možné zobraziť len prostredníctvom počítača.
NEF (RAW)	NEF	Nespracované údaje RAW z obrazového snímača ssa zaznamenajú bez ďalšieho spracovávania.
JPEG fine (JPEG, vysoká kvalita)	JPEG	Fotografie sa zaznamenajú vo formáte JPEG. Kompresia sa zvyšuje a veľkosť súboru sa znižuje ako kvalita prechádza z„vysokej“ cez„normálnu“ až po„základnú“.
JPEG normal (JPEG, normálna kvalita)		
JPEG basic (JPEG, základná kvalita)		

Expozičný trojuholník - clona, čas, citlivosť

Ak už aj máme vybraté čím budeme fotiť, je dobré poznať základné princípy expozície. Aj keď tento názov môže znieť komplikovane, v skutku ide o jednoduchú vec. Pod pojmom expozícia si môžeme predstaviť celkový účinok svetla na snímač. Expozícia je tým väčšia, čím väčšia je nastavená citlivosť snímača a čím viac svetla môže dopadnúť na senzor. Musí byť nastavená správne, aby sme získali dobrú snímku. Väčšina fotoaparátov či smartfónov dokáže expozíciu ovládať, urobí to buď za vás v automatickom režime, alebo vám umožní priamo niektoré, alebo aj všetky potrebné hodnoty nastaviť ručne.

Veličiny, ktoré ovplyvňujú expozíciu:

Hodnota citlivosti (označuje sa pojmom ISO)

- citlivosť určuje ako bude fotoaparátom vyhodnotená úroveň svetla zachyteného senzorom
- vyššia hodnota ISO znamená, že účinok svetla bude vyhodnotený ako silnejší
- citlivosť ovplyvňuje, aké hodnoty času a clony môžeme použiť, ale vplýva aj na technickú kvalitu fotografie
- automatické nastavenie citlivosti ISO používame najmä v žánroch, kde je dôležité priniesť ostré fotografie, bez ohľadu na to, že to so sebou môže priniesť zníženie technickej kvality napr. reportážna fotografia

Clona (f)

- zariadenie upravujúce veľkosť otvoru, ktorým prechádza svetlo cez objektív na senzor fotoaparátu
- čím je vstupný otvor väčší, tým viac svetla prepúšťa
- čím väčšia je zaclonená oblasť, teda menší otvor, tým menej svetla otvorom prechádza

Hĺbka ostrosti

Premýšľali ste niekedy, prečo je na niektorých fotografiách ostrý len hlavný zobrazovaný predmet a okolie je rozmazané? Odpoveď je jednoduchá - môže za to hĺbka ostrosti, ktorá závisí od použitej clony.

Hĺbka ostrosti je ovplyvnená troma vecami - clonou, ohniskovou vzdialenosťou a vzdialenosťou predmetu od objektívu. Najväčší význam a vplyv má však clona a vzdialenosť daného predmetu.

Menšie clonové číslo znamená menšiu hĺbku ostrosti a naopak.

Pri použití malého clonového čísla bude ostrý len objekt, na ktorý je zaostrené. Objekty v popredí a v pozadí, ktoré sú mimo roviny zaostrenia, budú rozostrené.

Pri vysokom clonovom čísle budú okrem objektu na ktorý je zaostrené ostré aj objekty v popredí či v pozadí.

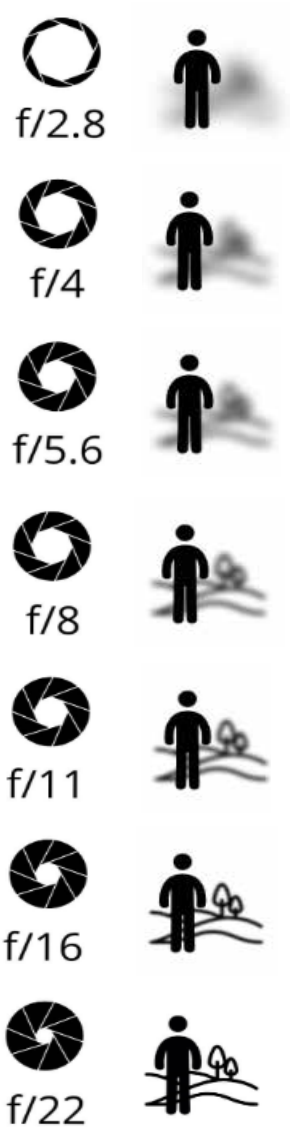

Rýchlosť uzávierky (čas)

- čím dlhšie dopadá svetlo na snímač, tým bude jeho účinok vyšší a výsledné hodnoty v obrázku svetlejšie

Každá fotografia, ktorá vznikla vo fotoaparáte, bola exponovaná určitým množstvom svetla regulovaným expozičným trojuholníkom - ČAS, CLONA, CITLIVOSŤ. Všetko so všetkým súvisí a jedno bez druhého nefunguje.

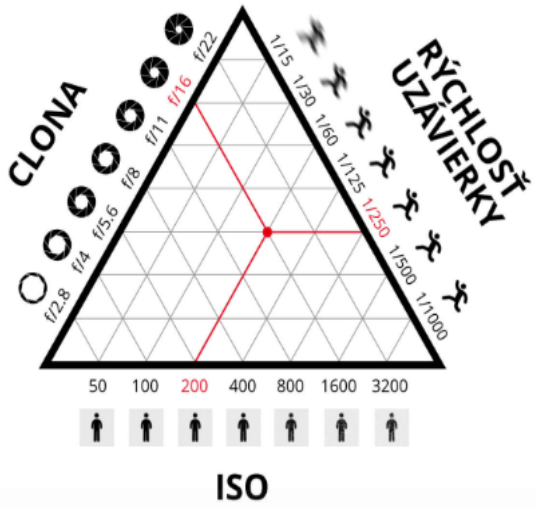

Svetlo vo fotografii

Svetlo je najdôležitejšou zložkou fotografie, bez svetla by prakticky ani neexistovala. Prácu so svetlom by mal poznať každý fotograf, keďže svetelné podmienky majú dopad na kvalitu výslednej fotografie.

Druhy svetla vo fotografii

V prvom rade poznáme svetlo umelé a prirodzené. Umelé svetlo predstavujú všetky svetelné zdroje a predmety ako lampy, fotografické svetlá, sviečky. Prirodzené svetlo nám poskytuje Slnko, ktorého intenzita sa mení v priebehu dňa.

Podľa farebného odtieňa môžeme svetlo rozdeliť na teplé alebo studené. Sviečka produkuje teplé svetlo, žiarivka naopak chladné biele svetlo. Na základe smeru, z ktorého svetlo prichádza, poznáme svetlo bočné, predné a protisvetlo.

Pri reportážnej fotografii sa najviac používa svetlo prirodzené. Slnko je svojím spôsobom pre fotografa ten najlepší a najprirodzenejší svetelný zdroj. No jeho využitie je však potrebné vedieť s týmto svetlom pracovať. Pri fotení s prirodzeným svetlom môže vzniknúť viacero špecifických svetelných situácií, ktoré sa však v zásade opakujú.

- vysoká intenzita slnečného žiarenia a bezoblačná obloha spôsobuje, že fotografie sú príliš kontrastné, pričom vysoký kontrast vytvára škaredé tiene
- najlepšie svetlo je pri **takzvanej zlatej hodinke**, krátkej časti dňa tesne po východe a tesne pred západom slnka, kedy sú svetelné podmienky najlepšie
- dobré je hľadať svetlo v tieni, čo je niečo medzi svetlým povrchom a tieňom; tieň môže tvoriť napríklad budova, strom alebo múr, a svetlo sa do takéhoto tieňa môže dostávať odrazom od neďalekého objektu

Ak si na nejakej akcii dlho, tak si vieš si na dobré svetlo aj počkať. Ak čas nemáš, mysli najprv na obsahovú stránku a až potom na dobré svetlo.

Prirodzené svetlo:

Protisvetlo:

„dôležité je, aby fotografia vyznela trojrozmerne“ Rado Stoklasa

Kompozícia fotografie

Jednoducho povedané, kompozícia je rozvrhnutie prvkov alebo objektov na fotografii. Ide o vnesenie určitého vnútorného poriadku. Dá sa ňou podčiarknuť to, čo chceme snímkou povedať, čo chceme zdôrazniť. Základné kompozičné prvky sú tvary, plochy, línie, farby, štruktúry a vzory. Najznámejšiu kompozíciu je takzvaný „Zlatý rez", kedy objekty umiestňujeme do niektorej z tretín obrazu. Najprirodzenejšie pre oko je svet vnímať na šírku a horizontálne.

Cieľom reportážnej fotografie však nie je dokonalá kompozícia, ale fotografia, ktorá má príbeh, odráža naše videnie sveta, problému. Tiež ňou chceme vyvolať emócie u diváka.

- Fotografia na výšku umocňuje zvislé línie a priestorovú hĺbku
- Fotografia na šírku dáva vyniknúť horizontálnym líniám
- Fotografia na šírku pôsobí prirodzenejšie
- Hľadajte súlad, ale aj kontrasty v tvare, farbe, jase plôch
- Hlavný prvok obrazu by mal mať aj nejaký svoj doplnok, miesto, kde môže oko spočinúť, než sa vráti k dominante snímky
- Hľadajte iné pohľady a perspektívu

„môže to mať všetky atribúty zlej fotografie, ale pre spravodajstvo má dostatočnú výpovednú hodnotu" Rado Stoklasa

Komentár autorky k jej víťazným fotografiám

Ako sme už spomenuli, reportážna fotografia nie je štylizovaná. Približný obraz, respektíve fotografiu si ale vieme v hlave predstaviť, poprípade na papieri načrtnúť. Dobré je už doma premýšľať nad tým, čo nás na danom mieste pravdepodobne čaká. Premietnuť si do akého **prostredi**a ideme, či je to centrum mesta, les, parkovisko. Teda či sme si môže byť istý, že tam stretneme ľudí, alebo skôr máme počítať so zvieratami. Ďalšia vec nad ktorou je dobré sa zamyslieť je **téma**. Aj keď nad témou skôr premýšľame pri článku či videu, aj pri fotografii je dôležitá. Napríklad či sa ideme zamerať skôr na úbytok rozmanitosti druhov, odpadovú vodu, nelegálne skládky... Podľa toho si aj ľahšie vyberieme **lokalitu** a skôr sa nám podarí tému splniť. Aj keď si obraz vopred premyslíme, na mieste môžeme zostať prekvapený, lebo tam nenájdeme to, čo sme si vysnívali. V tom momente je dôležité neupnúť sa výlučne na našu predstavu, ale sledovať okolie a **prispôsobiť sa situácii**. Takto môžu vzniknúť ešte lepšie zábery, než by sme čakali. Fotograf pracuje s realitou – je to jeho materiál rovnako, ako pre maliara farby alebo pre hudobníka noty.

Pre lepšiu predstavu prikladám aj dve výherné fotografie a postup akým som premýšľala pred ich zhotovením:

Fotografia: Uväznený

Fotografiu som odfotila na skládke Kúdelník pri Spišskej Novej Vsi - pôvodne som šla fotiť na túto lokalitu po správe, že obrovský vietor z predchádzajúceho dňa rozfúkal plasty zo skládky do vzdialenosti 10 km.

Moja predstava bola, že odfotím nejakým spôsobom rozfúkané plasty. Po preskúmaní terénu a niekoľkých záberov som usúdila, že tomu chýba „človek“ a samotné plasty nie sú ničím zaujímavé.

Kroky ma doviedli až k strážnikovi, ktorý sa popri skládke prechádzal. Urobila som pár záberov ponad plot, teda aby ho vidieť nebolo, ale aj také aby plot bolo vidieť. Neskôr sme ho oslovili a debatovali o vzniknutej situácii.

Plot teda vytvára dojem väzenia, je to akousi metaforou. Preto som zvolila názov **„Uväznený“.** Osoba na fotografii je od chrbta, čiže nevidno tvár a preto si nemusíme ani pýtať povolenie na jej uverejnenie. V popise k fotografii sa venujem problematike recyklovania a skládkovania. Porovnávam údaje zo Slovenska s inými krajinami.

Komentár porotcu Richarda Medala: Krátke, jasné, výstižné. Opäť zohrala pri úspešnom hodnotení svoju úlohu aj atmosféra fotografie, aj s človekom (predstavte si tú fotku bez toho pána - nemala by takú šťavu). Zaostrenie na plot zase núti k zamysleniu, koho a prečo plot chráni, oddeľuje? Aká by bola krajina bez plotov, bez odpadu? Výborné oko fotografky. Ja by som asi okolo tejto scény prešiel a asi by mi ani nenapadlo niečo také odfotiť.

Fotografia: Správny postoj

Blízkosť môjho bydliska pri rieke Hornád ma denno-denne núti sa zamýšľať nad problematikou znečistenia riek a jeho dopad na vodné živočíchy. Znečistenie môžem sledovať priamo z okna, a preto som približne vedela čo idem fotiť.

Kačky sú vďačným objektom, lebo sa nepohybujú úplne rýchlo, avšak ako všetky zvieratá sú nevyspytateľné. Preto je dôležité venovať foteniu čas a urobiť viacero záberov, ako som spravila ja v tomto prípade.

Fotka so zvieratami je teda hneď reportážnou, keďže divoké zvieratá štylizovať nemôžeme. Čakala som už len na správny moment. Preto pri týchto záberoch musím byť pružná ja, teda fotografka, nemôžem si objekty nastaviť ako chcem.

Pri takýchto fotkách dobre dokáže pomôcť aj názov a popis. Ja som popis aj názov postavila metaforicky, keďže pozíciu kačiek môžeme prirovnať k rôznym postojom ľudí k nakladaniu s odpadom. Niektorých to zaujíma a iný sa k nemu otáčajú chrbtom.

Ako vytvoriť dobrú popisku

Aj keď fotografia by mala hovoriť sama za seba, dobrá popiska ju môže ešte vylepšiť. Často sa z nej dozvedáme informácie, ktoré nie sú na prvý pohľad zrejmé a tým dotvára kontext. Vytvoriť dobrú popisku nie je jednoduché, ale tieto dve základné pravidlá ti pomôžu.

- Prvá veta by mala odpovedať na základné novinárske otázky – Kto? Čo? Kedy? Kde?
- Ďalšie vety by mali dokresľovať skutočnosť, respektíve udalosť. Napríklad: Za akých okolností bola fotografia zhotovená? Čím je výnimočná? Aké dáta podporujú tému, ktorú fotografia zobrazuje?

Príklad:

Skupinka obyvateľov (Kto?) v Spišskej Novej Vsi (Kde?) loví predmety (Čo?) zadržané pred vstupom do malej vodnej elektrárne na toku rieky Hornád.

Kedy? je zodpovedané dátumom pod fotografiou.

Reportážny kontext/riešenie problému:

Prevažnú časť odpadu tvoria plastové fľaše, avšak tok rieky občas priplaví predmety, ktoré ľudia zo sociálne vyčlenených komunít vedia ešte využiť. Je na škodu, že fungovanie spoločnosti nie je zatiaľ nastavené tak, aby sa použité veci, ktoré jedna skupina ľudí už nepotrebuje, dostali k tým, ktorí ich radi opätovne použijú.

Názov: Na love; Autorka: Adriána Henčeková; Kategória: 19-25 rokov, Univerzita Komenského v Bratislave; Reportážna fotografia; 1. miesto na Slovensku, rok 2020

Platformy na uverejnenie fotografií

A čo s hotovou fotografiou? Určite ju chceme niekam publikovať. Nahraj ju na stránku www.mladireporteri.sk a taktiež ju uverejni na sociálne siete – na Facebook alebo Instagram. Môžeš tiež poprosiť učiteľa aby ju zavesil na školskú stránku alebo napíš do regionálnych médií.

Ako vhodne publikujem fotku na Facebook? Aby fotka nepôsobila nudne, môžeš k nej pridať nejaký príbeh, napríklad o aký problém ide alebo akú máš príhodu z fotenia. Naša koordinátorka Klaudia Medalová odporúča: „Ak zdieľate príspevky na Facebooku, skúste to robiť tak, aby to nebolo ako cez šablónu „uverejnil/a som príspevok do súťaže". Ľudia radi čítajú príbehy, to platí aj o spôsobe, akým by bolo fajn šíriť súťažné práce – vytvorte príbeh."

A ako ju najlepšie zavesiť na Instagram? Na tejto sociálnej sieti ľudia zväčša nečítajú dlhé popisky. Daj k fotke výstižný názov, poprípade dopíš jednu najdôležitejšiu vetu. Na instagrame sú populárne heštegy – aj my máme svoje, tak ich nezabudni použiť. Na tejto platforme môžeš osloviť predovšetkým tvojich rovesníkov a mladšiu generáciu.

#yresk #yreint #mladireporteri

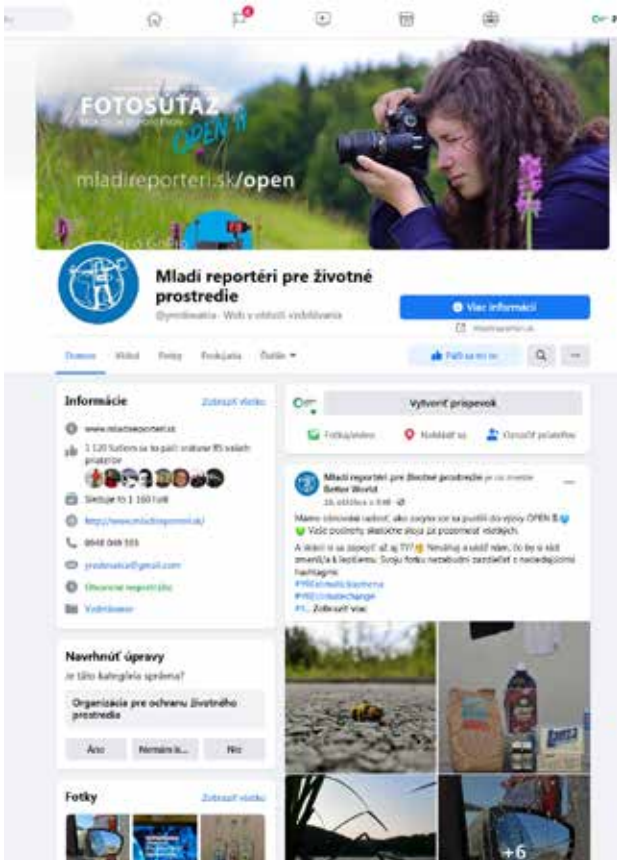

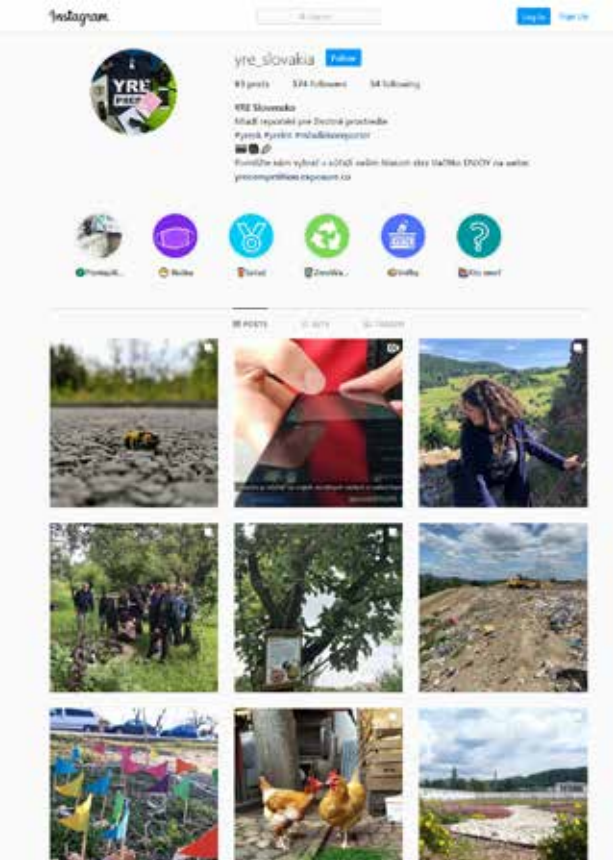

Kritéria pre súťažné fotografie

Do súťaže je možné prihlásiť **maximálne 3 fotografie**, po jednej v každej kategórii - reportážna fotografia, foto-príbeh a inscenovaná fotografia.

K fotografiám je potrebné uviesť **názov** (max. 140 znakov).

Foto-príspevky reportážneho charakteru musia obsahovať **krátky úvodný text** (max. 50 slov), ktorý vysvetlí prepojenie s environmentálnou udržateľnosťou a/alebo riešeniami problému plus **popisku** (max. 20 slov).

V prípade inscenovanej fotografie nie je úvodný text potrebný, stačí popiska (max. 20 slov).

Foto-príbeh je fotografický štýl, ktorý zachytáva okamih alebo udalosť naratívnym spôsobom na sérii reportážnych fotografií, ktoré rozprávajú príbeh. Tieto fotografie nesmú byť štylizované či inscenované, ani sa nesmie žiadnym spôsobom ani s ňou manipulovať

Fotografie musia byť vložené na web v bitmapovom formáte jpg alebo png, s dĺžkou kratšej strany minimálne 1600 pixelov.

Úvodný text by mal dať kontext, fotografia by mala rozprávať príbeh. Vo všetkých príspevkoch treba zároveň uviesť prepojenie na minimálne jeden zo 17 cieľov programu OSN pre udržateľný život - AGENDA 2030. SDG ciele nájdeš na stránke Mladých reportérov v sekcii *O programe- Agenda 2030.*

Príklad na reportážnu fotografiu:

Tajný život trhoviska (názov max. 140 znakov)

Predajkyňa na trhu Miletičova vložila nepredané, trochu nevzhľadné zemiaky do prepravky a nechala ich na polici pre ľudí, ktorí ich potrebovali. V minulosti ich hádzala do zeleného koša na bioodpad, spolu so zhnitými kúskami a listami. Pripojili sa k nej ďalší predajcovia, čím sa vytvorilo krásne spojenie medzi ľuďmi, ktorí sa nestretávajú, ale stále majú medzi sebou „tajné spojenectvo“. (úvodný text - max 100 slov)

Komentár porotcu Radovana Stoklasu: Na tejto snímke si cením najmä dve veci - 1. výber skvelej témy (prebytočné jedlo z tržnice pre bezdomovcov) a 2. výber netradičného spracovanie formou “skrytej kamery”, čo dodalo snímke intimitu, kedy objekt nevie že je snímaný a môžeme nazrieť do jeho súkromia, ktoré ľudia bez domova častokrát neradi odkrývajú. A vôbec mi nevadí, že fotka nie je technicky dokonalá.

Komentáre porotcov

Pre lepšiu predstavu a inšpiráciu tu máme ocenené práce, nie len na národnej, ale často i na medzinárodnej úrovni. Komentujú ich odborní porotcovia v zložení Katarína Kretter (Envi-pak), Eva Mišovičová (novinárka), Lucia Szabová (Greenpeace, Znepokojené matky), Richard Medal (CEA Trenčín) a Radovan Stoklasa (fotograf). Všetci pracujú v inej oblasti a predsa ich tento program spája. Komentujú čo sa im na fotografiách páčilo a čo ich zaujalo.

Názov: Dedičstvo; Autorka: Eva Mančíková; Kategória: 11-14 rokov, ZŠ Juraja Fándlyho v Seredi; Kampaňová fotografia; 1.miesto na Slovensku, rok 2017

Popis: Niklová huta v Seredi bola kedysi pýchou Československa, no ostali tu po nej len milióny ton luženca – odpadu z výroby niklu. Pozeral sa na to už môj pradedo, môj dedo, aj otec a teraz sa na to pozeráme my. Budú na túto mohylu nešťastia hľadieť aj naše vnúčatá? Je to niečo, čo tu chceme zanechať?

Eva Mišovičová: Fotografia ma zaujala svojou "jednoduchosťou", myšlienkou, kompozíciou aj farebnosťou. Aké je to jednoduché chodiť s otvorenými očami. Môže sa zdať, že jednoducho stačí niekam prísť a jednoducho cvaknúť. Ale ak môžem z tej fotky čítať, tak je podľa mňa dobrá. Ja z nej čítam toto - Tam, kde žijem a žili moji predkovia, vidím, že nie je niečo v poriadku, hoci si možno väčšina okolo mňa už na to zvykla a nepovažuje to za nič neobyčajné.

Páči sa mi, že mladé dievča, ktoré by mohlo mať vo svojom veku aj iné "problémy" vidí a premýšľa o takejto veľmi vážnej veci a nie je jej to jedno. Jej odev - farby sa ale dajú vnímať ako výkričník a nádej, že to tak nenechá a minimálne na to bude upozorňovať.

Názov: Napospas okoloidúcim; Autorka: Mária Jánošiková; Kategória: 11-14 rokov, Súkromná základná škola Nová Dubnica; 3.miesto na svete, rok 2016

Popis: V meste Nová Dubnica sa v roku 2015 začala komplexná rekonštrukcia teplovodných rozvodov. Kvôli rekonštrukcii sa po celom meste vyhĺbili kilometre kanálov a počas celých prác bolo zasahované aj do koreňov stromov. Tie boli často poškodené ťažkými mechanizmami, niektoré boli doslova vytrhnuté zo zeme a pohodené pred oči verejnosti.

Richard Medal: Mňa ako porotcu zaujala táto fotka najmä motívom. Pogrom na zeleň - ako bežná prax pri stavebnej činnosti, bezohľadnosť voči prírode, zdanlivá (?) nevšímavosť okoloidúcich… Všímavosť fotografa a rozšírenie fotografie na sociálnych sieťach mali v tomto prípade ten najlepší možný happyend - zvýšenie dohľadu kompetentných úradov a záchrana niekoľkých stromov, ktoré sa podarilo ubrániť pred nepotrebným výrubom. Páči sa mi voľba čiernobielej fotografie - vyzdvihuje atmosféru, a tuším, že aj kompozične je fotka výborná.

Názov: Trieda našich detí?; Autori: Samuel Šlesár, Izabela Žilková, Kristína Ondrášová; Kategória: 11-14 rokov, Gymnázium Dubnica nad Váhom; Kampaňová fotografia; 1.miesto na Slovensku, rok 2015

Popis: Časy sa menia, doba sa posúva. Možno práve takto budú vyzerať učebne našich detí, ak s tým niečo nespravíme. Snažíme sa. Triedime, zbierame, čistíme, recyklujeme. Stačí to?! Podľa nás nie. Len v našej škole sa počas zberu papiera zachráni okolo tridsať stromov ročne a za to vďačíme iba niektorým jedincom na škole. Predstavte si keby sa zapojil každý… Sme 14-ročné decká a v budúcnosti plánujeme mať tiež deti. Chceme pre nich takéto podmienky?

Eva Mišovičová: Na tejto fotografii sa mi páči zámer, rozpor, ktorý v nás vyvolá pohodlie v kontajneri plnom vytriedeného papiera. Páči sa mi, že si uvedomujú, že triediť je chvályhodné, ale nestačí to. Cesta je odpad netvoriť alebo tvoriť ho čo najmenej, lebo inak bude naším domovom.

Názov: Na špičkách; Autorka: Miroslava Mrišová, Kategória: 11-14 rokov, Súkromná Základná škola Nová Dubnica; Kampaňová fotografia; 1.miesto na svete, rok 2018

Popis: Veľkosť kontajnerov na odpadky nevyhovuje malým deťom. Dôchodcom zase robí starosť fakt, že sa odpadové nádoby ťažko otvárajú. A tak končia odpadky často pri kontajneroch. Nie je čas tieto koše na odpad nahradiť moderným riešením?

Lucia Szabová: Po rokoch riešenia kampaní s odpadom, sme mali pred sebou zobrazenie problému, ktorý nikomu z nás nenapadol. Dostupnosť smetných nádob pre ľudí, ktorí majú znevýhodnenie, či už preto, že na ne nedočiahnu, alebo ich nevládzu otvoriť, ukázal tému prehliadaných prekážok k úspešnému separovaniu. Do fotografie sme sa vedeli aj vcítiť. Každý z nás asi zažil situáciu, kedy sme ani my nevedeli otvoriť z nejakého dôvodu kontajner, kedy zápasíme s jeho dizajnom. A to nie sme deti, ani na vozíku či s barlami, ani oslabení chorobou. Táto fotografia priniesla úplne nový rozmer - problém, ktorý sme viacerí zažili a napriek tomu sa mu málokto venuje. Ak chceme efektívne riešiť problém slabej separácie odpadov, nemôžeme zabúdať na uľahčenie separovania pre občanov a to všetkých.

Fotografia je aj kvalitne nasnímaná a dobre zakomponovaná. Aj keď vzbudila aj kontroverziu, pretože neukazuje správne separovanie, stále si pevne stojím za tým, že si zaslúžila svoju medzinárodnú výhru. Cieľom tejto fotografie totiž nebolo poskytnúť návod na separáciu odpadu, ale ukázať úplne iný problém. Fotografia je v tomto prípade nahraná, čiže nejde o reportérske zachytenie skutočnosti. V tomto prípade to ale nevadí, pretože má ilustrovať problém, ktorý nie je vymyslený ani predpripravený.

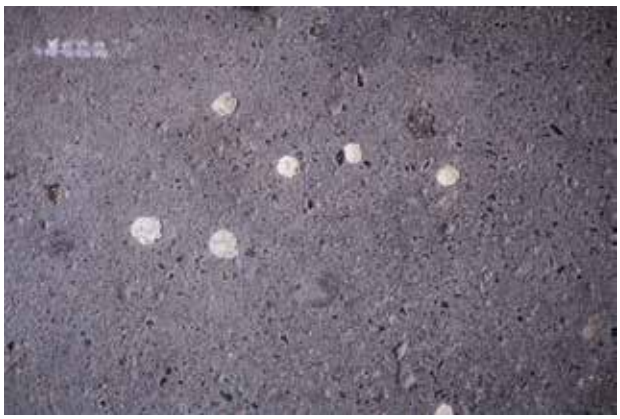

Názov: Súhvezdie žuvačiek; Autor: Peter Vavrinec; Kategória: 11-14 rokov, Súkromná Základná škola Nová Dubnica; Cena Envi-pak, rok 2018

Popis: Žuvačky v architektonicky chránenom meste Nová Dubnica doslova zamorili chodníky okolo námestia. Ich stav je taký alarmujúci, niektoré sa totiž dokonca spájajú do súhvezdí a o chvíľu môžu vytvoriť svoj vlastný vesmír.

Katarína Kretter: Súhvezdie žuvačiek je fotografia, ktorá vo svojej jednoduchosti zachytáva veľký problém tvorený „maličkosťami". Práve podoba náhodného obrazca, ktorý vytvorili nalepené žuvačky, so súhvezdím nápadito upozorňuje na to, že krátkodobé potešenie zo žuvačky sa zmení na problém, ktorý špiní chodníky ešte roky. A že tých žuvačiek nie je málo, stačí sa lepšie prizrieť a každý vidí súhvezdia, ba aj celé galaxie.

Názov: Tvoríme si vlastnú smrť; Autor: Lukáš Krnčok; Kategória: 15-18 rokov; SOŠ Polygrafická v Bratislave; Kampaňová fotografia; 3.miesto na svete, rok 2016

Popis: Medzi hlavné látky znečisťujúce ovzdušie, patrí rádioaktívny plyn vytváraný v pôde, tabakový dym, plyny alebo častice zo spaľovania palív, chemikálie a alergény. Všetky tieto látky produkujú ľudia a tak si vytvárame nevhodné prostredie pre naše deti a tvoríme si vlastnú smrť.

Radovan Stoklasa: Fotografia spĺňa mnohé kritériá a tak bola od začiatku predurčená k úspechu. Je technicky, kompozične, atmosférou, svetlom, rekvizitami, aranžmánom perfektne zvládnutá. Ale čo je na nej najlepšie, že ako som predpokladal, a potvrdilo sa mi to po rozhovore s autormi, vznikla úplnou náhodou, v čase prestávky medzi fotením. Kedy fotografovaný objekt ani netušil, že je fotený. A je z nej tú pohodovú energiu cítiť. Cigaretka na dva ťahy v spojitosti s plynovou maskou, zrazu vylepšila pôvodný zámer autor, alebo dokonca vytvorila novú tému. A to je to, čo sa veľakrát nedá nielen naplánovať, ale dokonca ani vopred vymyslieť.

Názov: Práca, ktorá nevonia; Autorka: Petra Vraníková; Kategória: 11-14 rokov; ZŠ Mládežnícka v Púchove; 1. miesto na Slovensku, rok 2020

Popis: Mladí sa zapojili do triedenia odpadu. Chceli si na vlastnej koži vyskúšať, ako sa cítia pracovníci triediacej linky. Množstvo rôzneho odpadu v nádobách na separovaný zber ich šokoval. Zápach z hnijúcich vyhodených potravín po čase prestali vnímať. Oni sa však stali vnímavejšími k svojmu okoliu.

Komentár: Autorka veľmi dobre vystihla tému. Obsahovo je fotka zaujímavá a má ľuďom čo povedať. Núti k zamysleniu sa, čo je veľmi dôležité a hodnotím to vysoko. Technicky je na dobrej úrovni a pekne zachytáva moment.

Názov: Hluché ucho; Autorka: Adriána Henčeková; Kategória: 11-14 rokov; Základná škola Ing. O. Kožucha v Spišskej Novej Vsi; 2. miesto na svete, rok 2013

Popis: Tí, ktorý majú dobrý zrak, ale predsa nevidia... Častokrát nás trápia problémy na druhej strane zemegule ale prehliadame svet okolo nás...

Lucia Szabová: Objekt rozbitého hrnčeka pohodeného medzi stavebným odpadom je pekným kontrastom. Zároveň nám chce ukázať, že naše prehliadanie problémov, ktoré sa dejú okolo nás, má svoje následky. Keď nevnímame problémy svojho okolia a prechádzame bez povšimnutia, sme ako ten rozbitý hrnček, hluchí.

Dôležité je tu aj spracovanie fotografie. Je technicky zručná, so zaujímavým pohľadom a kompozíciou. Núti vás pristaviť sa a zamyslieť. Špeciálne dobre vyznieva zakomponovanie okoloidúcej postavy, ktorá je tam náhodne, ale dôležitých spôsobom vytvára linku na nás ako ľudí. Rozbité hrnčeky sa nenachádzajú pohodené na svete len tak samé od seba, majú spojenie s konkrétnymi osobami. Rovnako aj riešenie problémov má spojenie s konkrétnymi osobami. A tou osobou, ktorá nebude hluchá, môžeme byť aj my.

Názov: Zodpovednosť nie je len o rúškach; Autorka: Ľudmila Slivová; Kategória: 15-18 rokov; bilingválna sekcia Spojenej školy Dominika Tatarku 4666/7, Poprad; 1.miesto na Slovensku, rok 2020

Popis: V Spišskej Novej Vsi vznikla pri záhradkárskej oblasti čierna skládka odpadu, ktorú založili pravdepodobne majitelia garáží postavených nad záhradkami. Odpad znečisťoval okolie i potôčik, ktorý preteká popri záhradkách. Na istých miestach dokonca ovplyvňoval a zabraňoval jeho toku. Bolo zjavné, že niektoré odpadky boli staré i niekoľko rokov. Študentky vyzbierali štyri vrecia odpadu. Najväčší podiel tvorili plastové fľaše a plechovky, no výnimkou neboli ani kusy oblečenia, staré dosky, sklenené fľaše, automobilové súčiastky či veľké plastové vedro. Odpad následne roztriedili a vyhodili do príslušných kontajnerov. Lokalitu budú i naďalej kontrolovať.

Radovan Stoklasa: Mnohí si myslia, že selfíčka sú nejakým novodobým fenoménom a patria len na sociálne siete. Táto fotka je paradoxom, lebo práve forma selfie umocnila celé posolstvo. A to tým, že autorka ide sama príkladom. Mohla odfotiť vrecia s odpadom len niekde pri lese, ale z takej fotky by sme sa nič extra nedozvedeli. Je to pekná momentka, autorka možno ani sama nečakala, že spraví takú dobrú fotku. Výpovednú hodnotu tomu dodáva aj text na autorkinom tričku. Nemám fotografii čo vytknúť.

Názov: Lovci pokladov; Autorka: Adriána Henčeková; Kategória: 19-25 rokov; Filozofická fakulta Univerzity Komenského v Bratislave; 1.miesto na Slovensku, rok 2020

Popis: Prevažnú časť odpadu tvoria plastové fľaše, avšak tok rieky občas priplaví predmety, ktoré ľudia zo sociálne vyčlenených komunít vedia ešte využiť. Je na škodu, že fungovanie spoločnosti nie je zatiaľ nastavené tak, aby sa použité veci, ktoré jedna skupina ľudí už nepotrebuje, dostali k tým, ktorí ich radi opätovne použijú.

Komentár: Skvelá reportážna fotografia. Potrebuje popis, respektíve nadpis, ale nie je prvoplánová.

Názov: No more plastic; Autorky: Lucia Fraňová, Alexandra Michalcová; Katgória: 11-14 rokov; Gymnázium M. R. Štefánika, Nové Mesto nad Váhom; Kampaňová fotografia; 2.miesto na Slovensku, rok 2020

Popis: Dajme STOP igelitkám! My sme ich už vymenili za ekologickejšie varianty. Nakupujeme do nich regionálne potraviny a chránime prírodu.

Komentár: Pekne spracovaná kampaňová foto. Už na prvý pohľad je zjavné, na aký problém a riešenie zároveň chcú autorky poukázať. Trochu rušivo pôsobí pozadie, v tomto prípade by bolo lepšie ísť napríklad do priestorov obchodu.

Názov: Tam, kde ani pes neštekne; Autorky: Viktória Mrvová, Laura Moravčíková, Lenka Adámková; Kategória: 11-14 rokov; ZŠ Jána Palárika Majcichov; Cena Envi-pak, rok 2019

Popis: V Majcichove na Hlavnej ulici, smerom do Opoja, si majiteľ pred domom vytvoril odkladací priestor. Keď jedna skládka je odstránená, vystrieda ju iná. Predstavitelia obce by mali prísnejšie pristupovať k nezodpovedným občanom. Upravené ulice sú vizitkou obce a jej obyvateľov.

Katarína Kretter: Pri tejto fotografii je najdôležitejší príbeh. Odkladací priestor, ktorý sa už dá nazvať aj súkromnou skládkou odpadu, po záujme mladých reportérov zmizol. Je to dôkazom toho, že aj malé postrčenie zverejnením fotografie môže viesť k veľkým zmenám.

Názov: Sucho víťazí; Autori: Samuel Nemček, Sofia Hlavatá; Kategória: 11-14 rokov; Škola: ZŠ Jána Palárika Majcichov; Umiestnenie: 2. miesto na Slovensku, rok 2020

Popis: Obec Vlčkovce leží v najsuchšom trojuholníku Slovenska. Polia a záhrady v trpia akútnym nedostatkom vlahy. Počas zimy nebol vo Vlčkovciach a okolí žiadny sneh. Voda zo snehu veľmi chýba. V apríli bolo nielen slnečno a teplo, ale stále fúkal vietor. Takéto počasie zapríčinilo ešte väčšiu stratu vody v pôde. Náš región je bez zrážok, preto poľnohospodári a záhradkári pociťujú nedostatok vlahy v pôde. Keď nenaprší, bude potrebné umelé zavlažovanie polí vodou z potokov.

Komentár: Výborná téma i myšlienka. Aby snímka pôsobila presvedčivo ako reportážna fotografia, mala by byť postava zakomponovaná do širšieho záberu s uveriteľným dianím (skupinka osôb v pozadí – exkurzia na poli s odborníkom a podobne). V tejto podobe sa dá fotografia chápať aj ako kampaňová (niekedy je rozdiel minimálny), len ak ide o víťaznú reportážnu fotografiu, musí byť jej autenticita nespochybniteľná.

Názov: Práca, ktorá nevonia; Autorka: Petra Vraníková; Kategória: 11-14 rokov; Škola: ZŠ Mládežnícka, Púchov; Umiestnenie: 1. miesto na Slovensku, rok 2020

Popis: Dotrieďovanie odpadu na zbernom dvore v Púchove. Mladí sa zapojili do triedenia odpadu. Chceli si na vlastnej koži vyskúšať, ako sa cítia pracovníci triediacej linky. Množtvo rôzneho odpadu v nádobách na separovaný zber ich šokoval. Zápach z hnijúcich vyhodených potravín po čase prestali vnímať. Oni sa však stali vnímavejšími k svojmu okoliu.

Komentár: Autorka veľmi dobre vystihla tému. Obsahovo je fotka zaujímavá a má ľuďom čo povedať. Núti k zamysleniu sa, čo je veľmi dôležité a hodnotím to vysoko. Technicky je na dobrej úrovni a pekne zachytáva moment.

Názov: Umytý polystyrén pomôže planéte; Autorka: Radka Lamačková; Kategória: 11-14 rokov; Škola: Súkromná základná škola Nová Dubnica; Umiestnenie: 3. miesto na Slovensku, rok 2020

Popis: Pandémia koronavírusu spôsobila aj nárast dovozu jedla v jednorazových obaloch. Po dojedení ich treba vymyť a dať do triedeného zberu. Situácia s obalmi, do ktorých si ľudia nechávajú baliť jedlo z reštaurácii, bistier či jedální, je doslova neúnosná. Ich používanie sa zvýšilo nielen na Slovensku, ale aj v celosvetovom meradle. Pričom, väčšina obalov z jedla sa nedá ani recyklovať, pokiaľ ich dôkladne neumyjete. Problém s plastovými obalmi a príborom vyriešila Európska únia zákonom, ktorý vstúpi do platnosti v roku 2021. Kvôli koronavírusu je však jeho účinnosť ohrozená. Preto zatiaľ obaly zatiaľ na jedlo umývajme, aby sme ich mohli odhodiť do kontajnera na triedený odpad a menej tak zaťažili našu planétu.

Komentár: Páči sa mi jasný odkaz na zvýšené používanie plastových obalov v dnešnej dobe počas koronakrízy. Dobre vystihuje zvolenú tému a aj bez názvu by bolo jasné, na čo chcel autor poukázať.

Názov: Obetavá; Autorka: Barbora Svitková; Kategória: 11-14 rokov; Škola: ZŠ Mládežnícka, Púchov; Umiestnenie: 1. miesto na Slovensku, rok 2020; Kampaňová fotografia

Popis: Neváhajte podať pomocnú ruku ani v ťažkých časoch. Len služba druhému poskytuje plnohodnotné šťastie a radosť.

Komentár: Fotografia je po technickej stránke dobre spracovaná. Fotka ma oslovila silným posolstvom, ktoré je veľmi aktuálne v dnešnej situácii na celom svete.

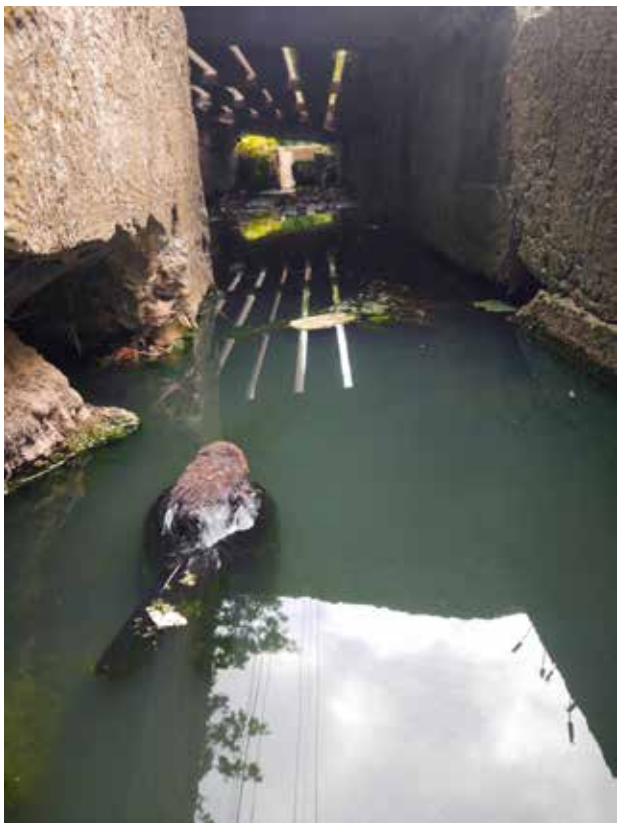

Názov: Netrafil do hniezda; Autorka: Mária Jánošíková; Kategória: 15-18 rokov; Střední škola Kostka s.r.o.; 3.miesto na Slovensku, rok 2020

Popis:„Odtok z domácností v Pruskom tečie smerom cez rolu až k Váhu. Po ceste sa však vsiakne alebo vyparí," situáciu približuje Jakub, miestny obyvateľ obce„„nie je dobré, aby voda z práčky šla na rolu, kde sa pestuje napríklad kukurica, ktorú potom jeme."

Podľa miestneho obyvateľa situácia nedostáva svoje riešenie aj práve preto, že dedina nemá kanalizáciu. Ostáva nám len dúfať, že jej zavedenie situáciu čo najskôr vyrieši.

Komentár: Fotka poukazuje na akútny problém zlyhania a nedbanlivosti k životnému prostrediu. Situácia je možno trochu drasticky, ale jasne vysvetlená. Fotografia zachytáva pekné svetlo.

Názov: Kupujeme viac ovocia či obalov?; Autorky: Ľudmila Slivová, Chiara Kamila Repaská; Kategória: 15-18 rokov; Škola: bilingválna sekcia Spojenej školy Dominika Tatarku 4666/7, Poprad; Umiestnenie: 2. miesto na Slovensku, rok 2020

Popis: Skoro každý druh zeleniny a ovocia má v supermarketoch svoju balenú verziu. Niekedy dokonca inú ako plastovú variantu nenájdeme. Z celkového počtu vyrobených plastov tvoria až 40 percent jednorazové obaly, ktoré sa použijú na balenie potravín. V Európskej únii sa do plastových obalov balí enormných 37 percent potravín. Väčšina obalov sa použije iba raz. Časť z nich skončí na skládkach, kde sa spália, mnohé však priamo znečisťujú životné prostredie. Viac než polovicu plastového odpadu, ktorý sa nachádza na plážach, tvoria práve výrobky na jednorazové použitie, čo sú aj obaly na potraviny. Ak spotrebitelia prestanú kupovať balené výrobky, dajú tým jasný signál výrobcom, aby množstvo balených výrobkov zredukovali, alebo ich úplne z trhu úplne odstránili. Máme to vo vlastných rukách.

Komentár: Autorka fotografie veľmi dobre poukazujú na problém používania jednorazových obalov v potravinárstve, ale hlavne na našu možnosť voľby. Fotka má teda aj silný etický rozmer. Pekne spracovaná je aj technická stránka, dôraz na detail.

Zhrnutie

Postupnými krokmi sme si prešli od technickej stránky fotografie až po význam jej obsahu. Pri reportážnej fotografii technická kvalita nie je najpodstatnejšia, dôležitejšie je posolstvo, ktoré hovorí.

Na zhrnutie nám poslúži týchto zopár bodov, ktoré zahŕňajú proces tvorby fotografie od úplného začiatku až po jej publikovanie. Volajme ich **„rady Rada Stoklasu“** – dlhoročného fotografa, ktorý pracuje pre slovenskú agentúru TASR, pre celosvetovú agentúru Reuters a v neposlednom rade je dlhoročným lektorom fotografie v našom programe.

Desať rád od Rada Stoklasu:

1. Vyber si vhodnú tému

Ako si vybrať tému: Sleduj skrátka život a dianie okolo seba, rozmýšľaj ako by sa dala situácia či problém zachytiť. Opýtaj sa seba – Dá sa o tom napísať? Dá sa to odfotiť?

Neváhaj sa o téme porozprávať so spolužiakom, rodičom alebo koordinátorom. Môžu ti poradiť ako tému uchopiť aby bola zaujímavá pre čitateľa.

2. Rozhodni sa ako tému spracuješ

Spravím iba fotografie?

Napíšem o tom text a priložím k nemu fotografie?

Natočím video?

3. Vyber si respondentov

Porozmýšľaj a vyhľadaj ľudí, ktorí ti budú vedieť povedať o vybranej téme viac- Bude to učiteľ? Starosta? Hasič či policajt?

Pozor na jednostrannosť – nezabudni priniesť pohľad na problém z viacerých strán.

4. Vytvor si predbežnú predstavu o fotografii

Zamysli sa, čo môžeš očakávať od terénu, kde ideš fotiť.

Predstav si rôzne varianty, respektíve alternatívy, ku ktorým môže dôjsť – podľa toho si zober so sebou potrebné materiálne vybavenie.

Zároveň sa však neupni na svoju predsatvu – často to môže dopadnúť úplne inak.

5. Choď na miesto činu

Fotograf nemôže sedieť doma, i keď občas je ťažké ísť do terénu.

Urči si čo je najdôležitejšie, na čo sa chceš zamerať.

Počúvaj autority, ktoré môžu na mieste figurovať.

6. Nevstupuj do deja a neovplyvňuj ho

Dávaj si pozor aby si nearanžoval udalosti ta, ako v skutočnosti nie sú.

Nevyzývaj ľudí aby niečo robili, čo by v tejto situácii normálne neurobili - ovplyvňoval by si tak dej.

Nenechaj sa pohltiť tvojimi predstavami a sleduj situáciu a fotografuj čo vidíš okolo seba.

Nevystavuj sa nebezpečenstvu a neporušuj vedome či nevedome zákon.

7. Foť do JPEG formátu a nezabudni spraviť viacero záberov

JPEG formát urobí úpravy takpovediac za teba.

Nezabudni odfotiť fotografiu nie len na šírku, ale aj na výšku, ako celok, ako detail, polodetail.

Vždy si sprav jeden celok – napríklad to môže ilustrovať koľko ľudí tam bolo.

8. Vypočuj si respondentov

Sprav rozhovory s ľuďmi od ktorých potrebuješ informácie, neboj sa veľa pýtať.

Dobré je sa na začiatok predstaviť a neformálne porozprávať, potom aj rozhovor bude prirodzenejší.

9. Spracuj fotografie

Prezri si všetky fotky a urči si jednú hlavnú, nosnú-

Ak robíš fotoreportáž urči si skladbu fotiek- jedna na šírku, detail, polodetail.

Nezasahuj príliš do fotky, neohýbaj skutočnosť. Dávaj pozor na výrezy (pre agentúry je dovolený len výrez) a tiež a zmeny farieb.

10. Napíš popisku a fotku publikuj

Napíš vhodnú popisku a názov k fotke.

Popiska by mala obsahovať jednu vetu, kde odpovieš na otázky kto, čo, kedy, kde, ako?

Ďalšie vety by mali dokresľovať skutočnosti, udalosti a zasadiť fotku do kontextu.

Ak je všetko hotové, nezabudni fotku publikovať.

Verím, že bude pre Vás tento manuál užitočný. Pamätajme však, že len tréning robí majstra. Tak nech vám to fotí priatelia!

www.mladireporteri.sk/video-navod-ako-na-reportaznu-fotku

Vydalo Centrum environmentálnych aktivít Trenčín v marci 2021.

www.mladireporteri.sk

MLADÍ REPORTÉRI
pre životné prostredie